

Metsähallituksen toimintamallin ja lainsäädännön uudistaminen

ylijohtaja Juha Ojala
Maa- ja metsätalousministeriö
luonnonvaraosasto

Metsähallitus pähkinäkuoressa:

- Metsähallitus toimii tällä hetkellä valtion liikelaitoskonsernina, jolla on tytäryhtiöitä. Toiminnan perustana oleva ns. vanha liikelaitoslaki on kumottu ja lainsäädäntö on uudistettava.
- Metsähallitus hallinnoi ja hoitaa valtion omistamaa maa- ja vesiomaisuutta
 - maata 9,1 milj. ha, josta talousmetsää 3,55 milj. ha (metsämaata)
 - vesialueita 3,4 milj. ha
- Liikevaihto n. 378 milj.€ - tilikauden tulos n. 115 milj.€ (2012)
- Tuloutus valtiolle 120 milj. €
- Henkilöresurssit n. 1700 htv
- Kokonaisuuden hallinta ja hyödyntäminen yhteiskunnan eri tarkoituksiin edellyttää erillislainsäädäntöä.

Metsähallituslain valmistelun taustaa:

- Maa- ja metsätalousministeriö on toteuttamassa Metsähallitusta koskevan lainsäädännön uudistusta hallitusohjelman ja valtioneuvoston hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä 22.5.2012 yksimielisesti hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti.
- Lisäksi valtioneuvoston talouspoliittinen ministerivaliokunta 31.1.2012 määrittä Metsähallituksen liiketoiminnan kehittämisen tavoitteet, jotka otetaan lainvalmistelussa huomioon.
- Metsähallituslain valmistelua on tehty ministerityöryhmien linjausten mukaisesti virkavalmisteluna maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön, oikeusministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön sekä Metsähallituksen asiantuntijoiden kesken.
- Ministeriöt ovat järjestäneet aiheesta tähän mennessä vuosina 2011 ja 2012 kaksi laajaa valtakunnallista sidosryhmäseminaaria, joihin myös Metsähallituksen henkilöstöjärjestöjen edustajat ovat osallistuneet.

- Seuraavat lakiluonnoksen esittely- ja kuulemistilaisuudet pidetään 16.1.2014 Rovaniemellä ja tarpeen mukaan vielä 31.1.2014 Helsingissä. Lisäksi kuullaan saamelaiskäräjiä.

Ministerityöryhmän (Halke) lainvalmistelun linjauksia:

- Metsähallitus jatkaa toimintaansa valtion liikelaitoksena ja se säilytetään yhtenä toiminnallisena kokonaisuutena.
- Valtion maa- ja vesiomaisuus säilytetään edelleen suorassa valtion omistuksessa, eikä sitä siirretä tytäryhtiöille.
- Luontopalvelut toimii tulossyksikkönä osana laitosta YM:n ja MMM:n suorassa tulosohtauksessa. Luontopalvelut hoitaa luonnonsuojelualueita ja muita sen hallintaan osoitettuja erityisalueita, kuten pääosaa yleisistä vesialueista, niihin liittyviä julkisia palvelutehtäviä ja julkisia hallintotehtäviä. Julkiset hallintotehtävät rahoitetaan valtion budjetin kautta (vastaa nykyistä käytäntöä).

Ministerityöryhmän (Halke) lainvalmistelun linjauksia:

- Metsähallituksen tuleva perusrakenne muodostuu liikelaitoskonsernista, jonka kaikki markkinoilla kilpailutilanteessa toimivat liiketoiminnot ovat yhtiömuodossa. (Nykyiselläkin liikelaitoksella on tytäryhtiöitä; Fin Forelia Oy, Siemen Forelia Oy, MH-Kivi Oy, jotka ovat kiinteä osa liikelaitoskonsernia).
- Markkinoilla kilpailutilanteessa toimivat liiketoiminnot yhtiöitetään. Markkinoilla toimivien liiketoimintojen, kuten metsätalouden harjoittamisen sekä puunhankinnan, puun myynnin ja toimitusten, tulee toimia yhtiömuodossa riittävän läpinäkyvyyden ja kilpailuneutraliteetin varmistamiseksi. Tätä edellyttää myös EU kilpailulainsäädäntö.
- Liiketoiminnan siirtäminen tytäryhtiöihin varmistaa kilpailuneutraliteetin suhteessa muihin toimijoihin, yhtenäisen verokohtelun ja toiminnan paremman läpinäkyvyyden myös omistajan suuntaan.

Ministerivaliokunnan (Halke) linjauksia ja lakiesityksen periaatteita:

- Perustettava metsätalousyhtiö hoitaa metsien hoitotyöt, puunkorjuun, puukaupan ja puukuljetukset, sekä paikallisen yhteistyön alueilla kuten nykyisinkin.
- Metsätalousyhtiön toiminnasta säädetään metsähallituslaissa, ja se olisi sataprosenttisesti erityisliikelaitos Metsähallituksen omistuksessa eli kiinteä osa liikelaitoskonsernia. Itse yhtiö perustetaan omalla lailla, joka varmistaa toiminnan jatkuvuuden.
- Perustettavalle metsätalousyhtiölle annetaan metsähallituslaissa yksinoikeus metsätalousliiketoiminnan harjoittamiseen valtion liiketoimintaan tarkoitettulla maalla ja samalla sille säädetään velvollisuus toteuttaa toiminnassaan kaikkia Metsähallitukselle säädettäviä yhteiskunnallisia velvoitteita.
- Liikelaitoskonserni vastaa yhteiskunnallisten velvoitteitten toteutuksesta myös tytäryhtiöissä. Tytäryhtiöiden toiminnan reunaehdot asetetaan Metsähallitukselle asetettujen yhteiskunnallisten velvoitteiden ja liikelaitoksen hyväksymien luonnonvarasuunnitelmien ja käyttöoikeussopimusten mukaisina.

Talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjauksia 30.1.2012:

- Metsähallituksen hallinnassa olevan valtion maa- ja vesiomaisuuden hallinta hoidetaan yhtenä kokonaisuutena valtion kiinteistöstrategian mukaisesti.
- Liiketoimintojen on oltava kannattavia ja tuotettava niihin sijoitetulle pääomalle kohtuullinen vuotuinen tuotto.
- Liiketoimintojen kehittämisen tavoitteena on kannattavuuden parantaminen. Kannattamattomiksi osoittautuneista liiketoiminnoista tai niiden osista luovutaan.
- Uusien liiketoimintojen aloittamisesta tai olemassa olevien liiketoimintojen merkittävästä laajentamisesta on sovittava omistajan edustajien (tulosohjaavat ministeriöt ja tarvittaessa talouspoliittinen ministerivaliokunta) kanssa.
- Tulostavoite asetetaan vuosittain sijoitetun pääoman tuottovaatimuksen perusteella ottaen huomioon tuloksen suuruuteen vaikuttavat markkinatekijät ja yhteiskunnalliset velvoitteet.

Yhteiskunnalliset velvoitteet Metsähallituksen toiminnassa:

- Metsähallituksella on lakisääteisiä yhteiskunnallisia velvoitteita, mm:
 - Luonnonvarojen kestävä hoidon ja käytön olennaisena osana Metsähallituksen on riittävästi otettava huomioon biologisen monimuotoisuuden suojelu ja tarkoituksenmukainen lisääminen metsien ja muiden luonnonvarojen hoidolle, käytölle ja suojelulle asetettujen muiden tavoitteiden kanssa. Metsähallituksen on lisäksi otettava huomioon luonnon virkistyskäytön sekä työllisyyden edistämisen vaatimukset.
 - Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu on sovitettava yhteen Saamelaiskäräjistä annetussa laissa tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan, sekä poronhoitolaissa tarkoitetulla poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädetyt velvoitteet täytetään...
- Eduskunta tekee näistä päätöksen budjetin käsittelyn yhteydessä ja velvoitteet otetaan huomioon tulostavoitteen asettamisessa

- MMM tulosoajaa liikelaitosta ja tarkentaa eduskunnan päättämiä tavoitteita vuosittain tulosoajauksella. Ministeriö esimerkiksi määrää kuinka työllisyyden edistämisen vaatimukset otetaan huomioon Metsähallituksen toiminnassa.
- MMM on edellyttänyt Metsähallitukselta tasaista toimintaa suhdanteista riippumatta, eikä tätä toimintatapaa olla muuttamassa. Valtion tuloutusvaade on myös määrätetty tasaiseksi ja sen saavuttamiseksi Metsähallituksen hakkuut ja metsänhoitotyöt vaihtelevat merkittävästi vähemmän kuin yksityismetsissä.
- Pohjois- ja Itä-Suomessa tasaisella puun tarjonnalla on suuri merkitys myös alueen metsäteollisuuden puuhuollossa.

29.10.2013

Ministerivaliokunnan (Halke) linjauksia ja lakiesityksen periaatteita:

Koko lainvalmistelun ajan on ollut tavoitteena uudistaa lainsäädäntö niin, että nykymuotoinen varsin hyvin toimiva MH voi toimia jatkossakin yhtenä liikelaitoskokonaisuutena ja että toimivat nykyiset toimintatavat voisivat jatkua.

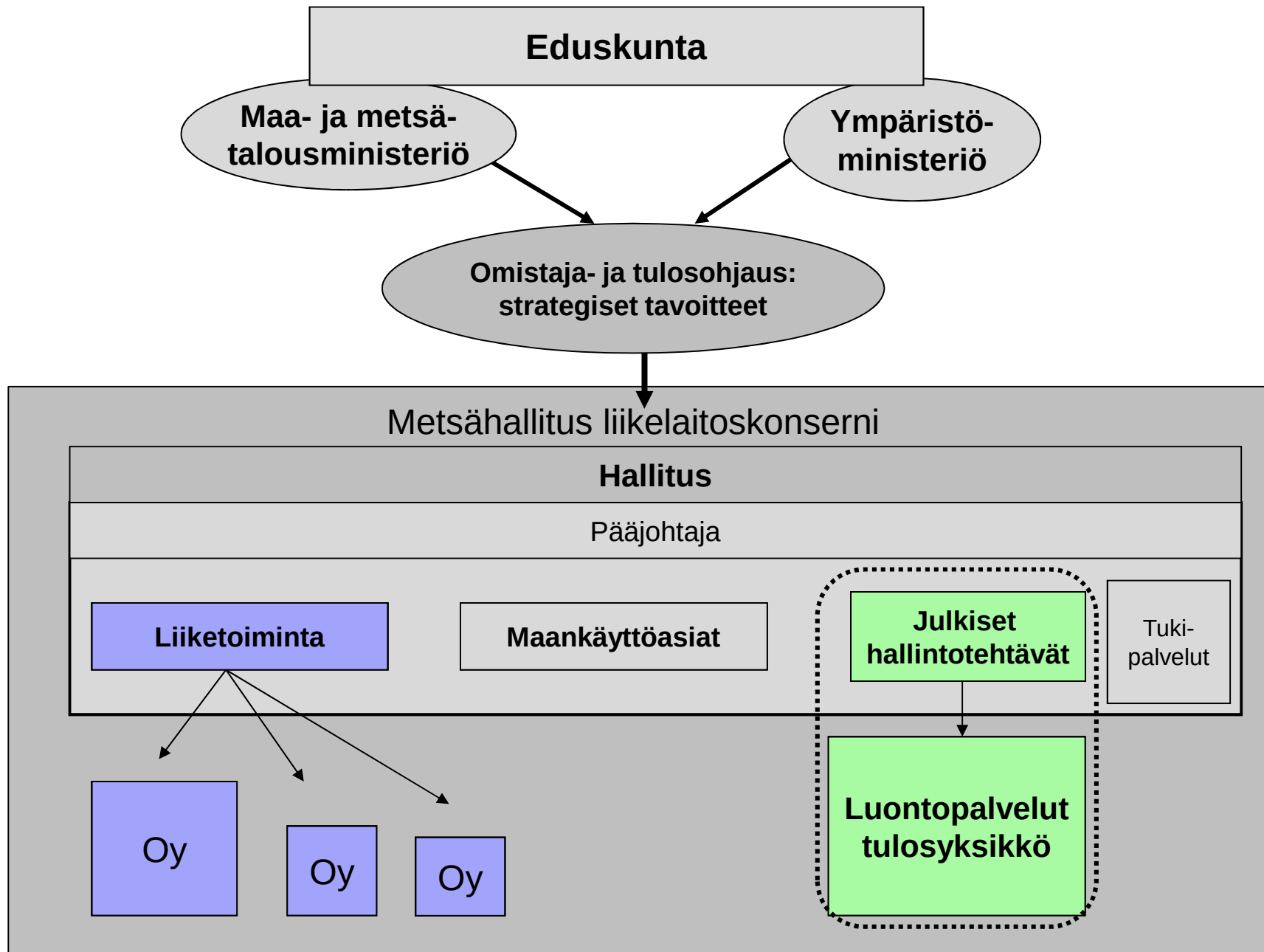
Kilpailulainsäädäntö ja myös toiminnan läpinäkyvyys edellyttävät, että markkinoilla kilpailutilanteessa olevat toiminnot kuten metsien hoito, puunkorjuu, myynti ja toimitukset toimivat jatkossa yhtiömuodossa. Tämä ei kuitenkaan muuta käytännön toimintaa alueilla.

Laitoksen toimintayksiköt (kuten Metsätalous Oy, Luontopalvelut, nyk. Laatumaa) vastaisivat nykyiseen tapaan käyttöönsä osoitettujen alueiden hallinnasta, maanvuokra- ja käyttöoikeussopimuksista ja käyttäisivät niihin liittyen omistajan puhevaltaa. Käytännön omistajapuhevallan käyttö alueilla (naapurien kuuleminen, tieasiat, käyttöoikeudet ym.) hoidettaisiin edelleen mahdollisimman rationaalisella tavalla delegoimalla päätösvaltaa alueilla toimiville henkilöille nykyisellä tavalla. Tältäkin osin siis ei käytäntöjä muuteta .

Sidosryhmien kanssa tapahtuva paikallinen yhteistoiminta ja mm. luonnonvarojen käytön suunnittelu jatkuisivat entisillä toimintatavoilla.

Metsähallituksen organisaatio ja ohjausmalli

Valtion metsien hoito EU:ssa:

- Kansainväliset esimerkit muiden maiden ratkaisuista ovat hyvin moninaisia riippuen siitä millä tavalla valtion metsiä hyödynnetään.
- Esimerkkejä löytyy niin liikelaitosmallista (Viro), osakeyhtiömallista (Ruotsi, Itävalta ym.) ja virastoluonteisista organisaatioista (UK, Ruotsi, Puola ym.) mitä erilaisimpiin sekamuotoihin.
- Suomessa toteutettava malli perustuu täällä toimiviksi todettuihin ratkaisuihin, ja EU:n edellyttämiin toimintaa selkeyttäviin ratkaisuihin.
- Suomen valtion metsien hoito poikkeaa monesta muusta maasta siinä, että täällä Metsähallitus toimii aktiivisena puutoimittajana markkinoilla, ja se toimittaa puuta tehtaille ja sahoille asti, ja markkinaosuus on joillakin alueilla suuri.

